

Ge äldre rätt att bestämma mer själva

PM för media
Centerpartiets valkonvent
6 augusti 2010

Ge äldre rätt att bestämma mer själva

Alliansregeringen har genomfört en rad reformer för att ge människor ökad valfrihet. Det handlar om vårdval inom primärvården, lagen om valfrihet, införande av barnomsorgsavgift, omreglering av apoteksmarknaden och slopandet av den så kallade stopplagen. Tack vare RUT har samtidigt vardagslivet förenklats för familjer och äldre i hela landet. Nu vill Centerpartiet gå vidare och ytterligare förbättra möjligheterna för äldre att bestämma mer själva över sin vardag. Det handlar om åtgärder på nationell nivå, men även på regionalt och lokalt.

1. Höjd subventionsgrad av hushållstjänster för äldre

Avdraget för hushållsnära tjänster, RUT, växer hela tiden i popularitet – 20 000 köpare tillkommer varje månad och antalet ansökningar spräcker alla prognoser. Under det senaste året har 240 000 personer köpt RUT-tjänster. För många, inte minst för våra äldre, har vardagen underlättats betydligt. Detta vill nu vänsteroppositionen sätta stopp för.

Centerpartiet vill istället utöka avdraget för hushållsnära tjänster. Vårt förslag är att utöka reduktionen från 50 till 75 procent för personer över 75 år. Syftet är att till ett rimligt pris underlätta de äldres vardag och ge dem större självbestämmande och ökad livskvalitet.

Många äldre pensionärer har låg pension. Det är också i den gruppen som behovet av hushållsnära tjänster är som störst. År 2008 (det senaste året som statistik finns tillgänglig) använde 18 000 personer över 75 år RUT. Eftersom det finns ca 800 000 personer i Sverige som är 75 eller äldre, innebär det att endast 2,25% använde avdraget.

Eftersom behovet är så stort och inkomsterna förhållandevis låga, är vi övertygade om att en större reduktion på 75% skulle göra RUT tillgängligt för många fler. En timmes hjälp i hemmet, eller i nära anslutning därtill, skulle då kosta hälften så mycket som idag. Det vi vill åstadkomma är "hemtjänst plus" – helt enkelt ökad livskvalitet i vardagen för våra äldre samtidigt som det ger större möjlighet för många att bo hemma längre.

2. Inför valfrihet inom omsorgen för alla

Centerpartiet vill att alla ska få rätt att göra sina egna val i äldre- och handikappomsorgen. Så är det inte idag. Därför vill vi att lagen om valfrihet (LOV) ska bli obligatorisk så att det blir valfrihet inom omsorgen för alla i hela landet.

Lagen om valfrihetssystem (LOV) infördes i januari 2009. Lagen reglerar vad som ska gälla för de kommuner som vill konkurrenspröva kommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller

patienten, det vill säga det som ibland brukar kallas för kundval. Syftet med LOV är att öka människors inflytande över den omsorg de får. Den som har fått rätt till exempelvis hemtjänst bestämmer själv, eller tillsammans med sina anhöriga, om det är det lilla privata hemtjänstföretaget, den stora hemtjänstkoncernen eller kommunens hemtjänst som ska få förtroendet. Pengarna följer den äldres val.

En genomgång från mars 2010 vad gäller införandet av LOV i landets kommuner visar att läget varierar. 45 kommuner har infört LOV. 72 kommuner har fattat beslut om att LOV ska införas men beslutet har ännu inte börjat tillämpas. 79 kommuner utreder fortfarande huruvida LOV ska införas eller inte, beslut har inte fattats. 12 kommuner har aktivt sagt nej till LOV efter att ha utrett frågan. 82 kommuner har inte ansökt om regeringens stimulanspengar för att utreda LOV och därmed har de indirekt sagt nej till LOV.¹

3. Inför fritt matval för äldre

Idag får 60 000 äldre och sjuka personer sin mat hemkörd. Mer än en tredjedel av dessa får över huvud taget inte välja vilken mat de vill ha. Maten levereras ofta veckovis i matlådor som de äldre sedan får värma på, vilket ofta är starkt kritiserat.

Centerpartiet vill ge äldre möjlighet att fritt välja vilken mat de vill äta. Precis som äldre kan välja vem som kommer hem och städar så kan den som är äldre (och har fått beviljat biståndsinsatser av kommunen) välja vem som ska laga den mat man äter. Vi vill att alla kommuner ska ge äldre och sjuka rätt att välja mer vem som ska laga den mat som hemtjänsten sänder hem till dem.

4. Ge pensionärer F-skattsedel

Erfarenhet är guld värd. Varje dag går omkring 100 personer i pension. Det är många som ser fram emot en välförtjänt pensionering efter ett långt livs slit. Men vi vet samtidigt att det finns många som känner att de fortfarande har idéer, erfarenheter och krafter att bidra med.

En undersökning gjord vid Umeå universitet visar att nästan var tredje pensionär tycker att pensioneringen inföll för tidigt. Allt fler pensionärer väljer också att jobba efter 65 års ålder. En orsak är att Alliansregeringen genom jobbskatteavdraget gjort det mer lönsamt för pensionärer att jobba. Här finns en stor potential och vi vill ge pensionärerna ytterligare verktyg.

Vi vill fortsätta uppmuntra alla som går i pension att fortsätta dela med sig av sina erfarenheter – på sina egna villkor. Därför vill vi att alla som går i pension skall få en F-skattsedel, det vill säga betraktas som egenföretagare och få rätt att själv betala in preliminärskatt och sociala avgifter.

---

¹ Uppgifterna i denna sammanställning är hämtade från SKL och Socialstyrelsen. Sammanställningen av vilka kommuner som ej ansökt om stimulansbidrag är Centerpartiets egen. Uppgifterna avser mars 2010.

F-skattsedel för pensionärer har flera fördelar, både för pensionären själv och för företagen. Pensionären väljer själv hur mycket han eller hon vill arbeta, och när. Det vanligaste är antagligen att man börjar med att göra uppdrag för sin gamla arbetsgivare. Genom att man är företagare så kan även andra uppdragsgivare nyttja ens tjänster.

Pensionären är inte hänvisad till befintliga löneavtal utan kan lättare påverka ersättningens storlek. Ersättningen blir en förhandlingsfråga.

Pensionären slipper att "gå back" vid extraknäck. Om man som avtalspensionär jobbar extra inom kommun eller landsting finns möjlighet för arbetsgivaren att räkna av lönen från pensionen, vilket gör att timlönen blir mycket låg. Har man F-skattsedel så säkrar man sin inkomst.

Uppdragsgivaren kan dra nytta av pensionärens kompetens men slipper att ha arbetsgivaransvaret. Uppdragsgivaren kan enkelt köpa de timmar som behövs och behöver inte ha någon anställd om behovet inte är så stort. Arbetstoppar, säsongsvariationer och tillfällig arbetskraftsbrist kan enklare hanteras om pensionerade tidigare anställda kan gå in och täcka upp.